

Nr 2.

Memorial med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksgäldskontoret, jämlikt § 51 av det för nämnda verk gällande reglementet, till riksdagen avgivna berättelsen angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning under den tid, som förflutit sedan fullmäktiges berättelse till 1946 års riksdag avgavs, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 16 januari 1947.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å memorial nr 1.

Fullmäktiges i riksgäldskontoret berättelse till 1947 års riksdag.

Fullmäktige i riksgäldskontoret få härmed jämlikt § 51 av det för verket gällande reglementet avgiva berättelse om riksgäldskontorets ställning och förvaltning under den tid, som förflutit sedan fullmäktiges berättelse till 1946 års riksdag avgavs.

Härvid vilja fullmäktige erinra om att riksgäldskontoret för varje budgetperiod utger en årsbok, vari utförliga redogörelser lämnas för inträffade förändringar i riksgäldskontorets ställning och för de förvaltningsåtgärder, som av fullmäktige vidtagits inom riksgäldskontorets olika verksamhetsområden. Den under september 1946 utkomna årsboken för budgetåret 1945/46 innehåller text- och tabellmaterial till belysande av riksgäldskontorets verksamhet, varvid jämväl lämnats vissa uppgifter för tiden efter budgetårets utgång. Fullmäktige anse sig därför kunna, vad beträffar nämnda period, hänvisa till årsboken och inskränka sig sålunda här nedan till att allenast lämna en kompletterande översikt över riksgäldskontorets rörelse under senare halvåret 1946.

Riksgäldskontorets rörelse under senare halvåret 1946.

Konvertering av 1941 års 3 % statslån av den 15 december. Den 21 november 1946 beslöto fullmäktige att för konvertering av ifrågavarande lån, som enligt de för lånet gällande bestämmelserna skulle inlösas den 15 december 1946, dels emittera ett nytt lån, löpande med 3 % ränta, benämnt *Svenska statens 3 % lån av den 15 december 1946* och förfallande till återbetalning den 15 december 1992, dock med rätt för riksgäldskontoret att från och med den 15 december 1956 efter minst 3 månader förut verkställd uppsägning inlösa lånet, dels ock erbjuda affärsbankerna samt de industribolag m. fl., vilka hade större belopp inskrivna i statsskuldboken, att därjämte utbyta obligationer av 1941 års lån mot skattkammarväxlar, dateerade den 15 december 1946 och förfallande till inlösen den 15 mars 1947 med ett diskonto av 0,5 % för år. Utbyte mot obligationer av det nya lånet, vilka skulle utgivas i valörer å 10 000, 5 000 och 1 000 kronor, skulle äga rum under tiden 2—14 december 1946 under medverkan av riksbanken och affärsbankerna. Innehavare av obligationsbelopp, understigande eller ej delbart med 1 000 kronor, skulle äga kontant inbetala för utbyte erforderligt fyllnadsbelopp. — Konverteringen gav till resultat, att av lånets hela belopp,

323 milj. kronor, konverterades sammanlagt 170 milj. kronor, varav 70 milj. kronor i obligationer av det nya lånet och 100 milj. kronor i skattkammarsväxlar. Det konverterade beloppet motsvarar 53 % av det förfallna lånet. Av återstående, ej konverterade obligationer hade till årsskiftet 1946/1947 inlösts obligationer å sammanlagt 146 607 000 kronor.

Konverteringen av 1936 års premieobligationslån m. m. På sätt framgår av årsboken för budgetåret 1945/46 hade fullmäktige beslutat att för konvertering av 1936 års premieobligationslån å 120 milj. kr. upplägga ett nytt premieobligationslån, *1946 års premieobligationslån*, å 150 milj. kr. Konverteringen skulle äga rum under tiden 4 september—12 oktober 1946 samt inlösen av ej konverterade obligationer ske fr. o. m. den 30 november 1946. Beträffande det obligationsbelopp å 30 milj. kr., varmed 1946 års premieobligationslån översteg 1936 års lån, hade beslutats, att försäljning härav skulle äga rum fr. o. m. den 4 september 1946 samt att försäljningspriset skulle tillsvidare utgöra kr. 51:— för obligation.

Konverteringen gav till resultat, att 1936 års obligationer till nom. belopp av kr. 113 321 450:— blevo utbytta mot 1946 års premieobligationer. Det konverterade beloppet motsvarar 94,4 % av det förfallna lånet. Av ej konverterade obligationer hade till årets slut inlösts obligationer å nom. kr. 2 123 050:—. *Försäljningen* av 1946 års premieobligationer har t. o. m. den 31 december omfattat obligationer till ett belopp av sammanlagt nom. kr. 36 677 050:—, därvid försäljningspriset för obligation utgjorde kr. 51:— för obligationer å nom. 27 162 100 kr., kr. 52:— för nom. 237 150 kr., kr. 53: 50 för nom. 303 150 kr., kr. 54:— för nom. 8 922 100 kr., kr. 54: 25 för nom. 49 700 kr. och kr. 55:— för nom. 2 850 kr. Vid årets slut återstodo alltså osålda obligationer å sammanlagt nom. 1 500 kr.

Beträffande 1946 års premieobligationslån hava fullmäktige beslutat vissa förenklingar i sättet för utlottning av vinster.

1946 års 3 % stastlån av den 1 februari. Den 1 juli 1946 hade såsom stats-skuld för detta lån redovisats ett belopp av nom. 903 380 000 kr. Därefter t o. m. september månad, varunder lånet avslutades, försåldes till parikurs obligationer å ytterligare nom. 480 000 kr., varav emellertid obligationer å nom. 400 000 kr. sedermera utbyts mot statsskuldförbindelser. Såsom statsskuld för lånet redovisades därför den 31 december 903 460 000 kr.

Sparobligationer. Vid utgången av budgetåret 1945/46 hade såsom stats-skuld för utelöpande sparobligationer bokförts ett belopp av 131 548 697 kr. 70 öre, motsvarande skillnaden mellan till riksgäldskontoret dittills redovisade försålda och sedermera inlösta obligationer. Den 31 december 1946 utgjorde statsskulden för utelöpande sparobligationer kr. 134 295 550: 90.

Rikskonton. Inlåningen å rikskonton ökade under senare halvåret 1946 från kr. 19 327 574: 83 till kr. 20 317 337: 10.

Statsskuldförbindelser. På grund av verkställd uppsägning förföllo av Svenska penninglotteriet aktiebolag övertagna 3 % statsskuldförbindelser till ett belopp av 5 milj. kronor till återbetalning den 31 december 1946. Efter därom träffad överenskommelse skall nämnda belopp fortfarande inestå i riksgäldskontoret under tiden till den 1 oktober 1956 och förräntas efter en räntefot av 2,65 % för år. I enlighet härmed ha till bolaget överlämnats nya statsskuldförbindelser å angivna belopp.

Den 1 oktober inlöstes statsskuldförbindelser å 1,2 milj. kr., tillhörande postgirokontoret. Den 21 i samma månad förföllo förbindelser å 10 milj. kr., tillhörande postsparbanken. Sistnämnda belopp skall enligt därom träffad överenskommelse fortfarande inestå i riksgäldskontoret såsom särskild deposition till den 31 oktober 1950 mot en ränta av 2,1 % för år.

I övrigt ha å ifrågavarande konto under senare halvåret 1946 icke inträffat annan ändring än att Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet i utbyte mot obligationer av 1946 års 3 % lån av den 1 februari å 400 000 kr. erhållit statsskuldförbindelser med samma villkor som gälla för detta lån.

Lån hos statsinstitutioner och fonder. Vid ingången av budgetåret 1946/47 uppgick den del av den fonderade statsskulden, vilken redovisas såsom lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., till kr. 555 582 349: 84. Under senare halvåret 1946 ökades detta belopp med (netto) kr. 88 198 600:—, i följd varav här berörda del av statsskulden den 31 december 1946 utgjorde kr. 643 780 949: 84.

Inlåningen från vissa statsinstitutioner m. m. (genom riksbanken).

På framställning av riksbanken har beslutats en avveckling av den inlåning i riksgäldskontoret, som enligt därom träffade överenskommelser genom riksbankens förmedling ägt rum från dels olika statsinstitutioner, dels ock sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit. Förstnämnda inlåning uppgick per den 10 december till 668,5 milj. kronor, varav övervägande delen — cirka 541 milj. kronor — inestod utan ränta, medan å återstoden beräknades en ränta, varierande mellan högst 3 % och lägst $\frac{1}{2}$ %. Placeringen i riksgäldskontoret av medel, tillhörande sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit, vilken hänföres till riksgäldskontorets långfristiga upplåning, belöpte sig den 30 nästlidna november till ett belopp av 93,5 milj. kronor.

Följande arrangemang har i dec. 1946 överenskommit med riksbanken:

a) De *långfristiga* räkningarna avföras helt ur riksbankens böcker och överförs i stället till riksgäldskontoret såsom direkt upplåning från vederbörande insättare.

b) De *kortfristiga* räkningarna (inlåningen från vissa statsinstitutioner) bibehållas av riksbanken såsom direkt inlåning, varvid riksbanken i förekommande fall svarar för förräntningen. Utlåningen av dessa medel till riksgäldskontoret upphör.

c) Riksbankens fordran på riksgäldskontoret, svarande mot kontot »Till riksgäldskontorets förfogande ställda medel» efter det att de långa räkningarna övertagits av riksgäldskontoret, omlägges så att kontoret till riksbanken överlämnar motsvarande belopp, avrundat till ett jämnt 100-tal miljoner kronor, i skattkammarväxlar med f. n. sex månaders löptid och ett diskonto av $\frac{1}{2}$ ‰.

d) Riksgäldskontoret äger att helt eller delvis inlösa nämnda skattkammarväxlar före förfallodagen, varjämte riksbanken är beredd att tillfälligt övertaga ytterligare skattkammarväxlar för tillgodoseende av ett kortfristig medelsbehov från riksgäldskontorets sida. Riksbanken äger utbyta sin behållning av skattkammarväxlarna mot statsobligationer eller andra stats-skuldförbindelser, avpassade efter ett eventuellt behov av förstärkning av riksbankens open-market-portfölj.

I enlighet med ovanstående överenskommelse har till riksbanken den 16 december överlämnats 7 st. skattkammarväxlar var och en å 100 milj. kronor, förfallande den 16 juni 1947. (Se vidare under Viss tillfällig upplåning i riksbanken.)

Inlåning från generalpoststyrelsen. Inlåningen från postsparbanken och postgirokontoret har huvudsakligen karaktären av depositioner i riksgäldskontoret på viss tid. Beroende på depositionstidens längd hänföres denna inlåning antingen till fonderad statsskuld (vid en depositionstid överstigande 5 år) eller till tillfällig statsskuld (vid en depositionstid av högst 5 år).

Under senare halvåret 1946 har *postsparbanken* insatt (den 2 juli) 20 milj. kr., bundna till den 31 oktober 1954 och löpande med ränta av 2,5 ‰ för år, varjämte från kontot »Statsskuldförbindelser» den 21 oktober överförts 10 milj. kr. till kontot »Tillfällig statsskuld: postsparbanken», att förräntas efter en räntefot av 2,1 ‰ för år under tiden till den 31 oktober 1950 (jfr ovan under Statsskuldförbindelser).

Postgirokontoret har i riksgäldskontoret insatt dels den 15 oktober mot 0,5 ‰ diskontränta ett belopp av 25 milj. kronor, förfallande till återbetalning den 15 januari 1947, dels ock den 5 november ytterligare 25 milj. kr., bundna till den 31 juli 1955 och löpande med 2,6 ‰ ränta. Dessutom må nämnas, att av en postgirokontorets deposition per den 3 oktober å 30 milj. kr. ett belopp av 16 milj. kr. fortfarande skall innestå i riksgäldskontoret under tiden till den 28 februari 1954 mot en årlig ränta av 2,5 ‰ och 14 milj. kr. till den 28 februari 1950 mot en årlig ränta av 1,9 ‰. Den 22 november överlämnade postgirokontoret ett belopp av 25 milj. kr. såsom förtidsinbetalning å närmaste under år 1947 emitterade långfristiga 3 ‰ statslån.

Skattkammarväxlar. Vid det nya budgetårets ingång utgjorde riksgäldskontorets skuld på grund av utelöpande skattkammarväxlar 550 milj. kr. Av dessa växlar, vilka förföllo till inlösen den 15 oktober 1946, innehade riksbanken 143 milj. kr., medan ca 6 milj. kr. voro placerade hos industri-

och rederibolag och återstoden, i runt tal 400 milj. kr., hos affärsbankerna. I samband med inlösen av ifrågavarande växlar — vilket till ett belopp av 100 milj. kr., som innehades av riksbanken, skedde redan i början av oktober, alltså före förfalldagen — antogs infordrade anbud å nya växlar till ett sammanlagt belopp av 400 milj. kr. De nya växlarna, som övertagits av affärsbankerna, förfalla den 15 innevarande januari. Diskontot utgör 0,5 %.

I början av november träffades överenskommelse med riksbanken om att riksgäldskontoret skulle tillhandahålla banken skattkamarväxlar per den 15 februari 1947 intill ett sammanlagt belopp av 25 milj. kr. till ett diskonto av 0,5 % för beredande av placering för vissa utländska tillgodohavanden inom landet. I enlighet härmed ha hittills överlämnats växlar till ett belopp av 5 milj. kr. för Tjeckoslovakiens räkning.

Såsom redan i det föregående omnämnts, har riksgäldskontoret den 16 december till riksbanken överlämnat 7 st. skattkamarväxlar, var och en å 100 milj. kr., med sex månaders löptid och ett diskonto av 0,5 %, i samband med att överenskommelse träffats mellan riksgäldskontoret och riksbanken om avveckling av inlåningen i riksgäldskontoret från vissa statsinstitutioner genom riksbanken. För en samtidigt härmed av riksbanken tillhandahållen tillfällig kredit överlämnades till riksbanken ytterligare en 6 månaders skattkamarväxel å 100 milj. kr. till 0,5 % diskonto, förfallande den 16 juni 1947.

I samband med konverteringen av 1941 års 3 % statslån av den 15 december (se ovan) placerades skattkamarväxlar till ett sammanlagt belopp av 100 milj. kr., förfallande till betalning den 15 mars 1947.

Den 30 december upptog riksgäldskontoret ett tillfälligt lån i riksbanken å 50 milj. kr. mot en skattkamarväxel med tre månaders löptid och ett diskonto av 0,5 %.

Genom samtliga här omnämnda transaktioner skedde under senare halvåret 1946 en ökning av riksgäldskontorets skuld mot utelöpande skattkamarväxlar med 805 milj. kr. till 1 355 milj. kr.

Viss tillfällig upplåning i riksbanken. För mötande av utbetalningskrav på riksgäldskontorets kassa upptogo fullmäktige i riksbanken den 28 oktober resp. den 1 november tillfälliga lån i riksbanken å sammanlagt 100 milj. kr. Dessa lån återbetalades redan den 14 resp. 16 november.

Pensionsstyrelsen överlämnade den 19 augusti till riksgäldskontoret 10 milj. kr. att innestå med 45 dagars uppsägning. Beloppet återbetalades den 31 oktober, varvid även erlades ränta efter 0,5 % för år.

Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen har den 12 november i riksgäldskontoret insatt ett belopp av 2 milj. kr., att återbetalas den 15 juni 1947 tillika med 0,6 % ränta.

Av *Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolets* depositioner i riksgäldskontoret återbetalades 5 milj. kr. jämte ränta efter 1 %, varefter riksgäldskontorets kvarstående skuld till bolaget uppgår till 5 milj. kr.

Riksgäldskontorets fordran hos statskontoret för lämnad kassaförstärkning utgjorde den 1 juli 1946 6 000 milj. kr., sedan tillfälliga återbetalningar å sammanlagt 550 milj. kr. skett till riksgäldskontoret. Efter ytterligare återbetalningar hade statskontorets ifrågavarande skuld till riksgäldskontoret den 31 december 1946 nedgått till 5 800 milj. kr.

Exportkreditnämnden har under senare halvåret 1946 å sin kredit hos riksgäldskontoret lyft 10 milj. kr., varigenom nämndens skuld till riksgäldskontoret å ifrågavarande konto ökades till 38,5 milj. kr. Efter framställning av nämnden och i enlighet med beslut av 1946 års riksdag har riksgäldskontoret den 31 december med kr. 40 973 597:18 gottgjort nämnden för av densamma utbetalade ersättningar till innehavare av finska skattkammарväxlar och andelsbevis, avseende sådana växlar. Beloppet har i första hand använts för att utjämna nämndens skuld å 38,5 milj. kr., medan överskjutande beloppet, kr. 2 473 597:18, överförts till kontot »*Tillfällig statsskuld: Exportkreditfonden*».

Å *telegrafverkets* rörliga kredit, varå den 1 juli 1946 utestod ett belopp av 3 milj. kr., utbetalades under senare halvåret 1946 ytterligare sammanlagt 12 milj. kr. Efter en återbetalning av 5 milj. kr., uppgick telegrafverkets skuld till riksgäldskontoret på grund av förevarande kredit den 31 december 1946 till 10 milj. kr.

Statens reproduktionsanstalt lyfte den 17 december å sin rörliga kredit i riksgäldskontoret ett belopp av 75 000 kr., vilket även utgjorde anstaltens skuld till riksgäldskontoret den 31 december.

Stockholm den 10 januari 1947.

ANDERS ÖRNE

AXEL LINDQVIST

ARTUR RYBERG

KARL MAGNUSSON

ERNST ERIKSSON

AXEL STRAND

ELON ANDERSSON

/ Eric Öhlin.